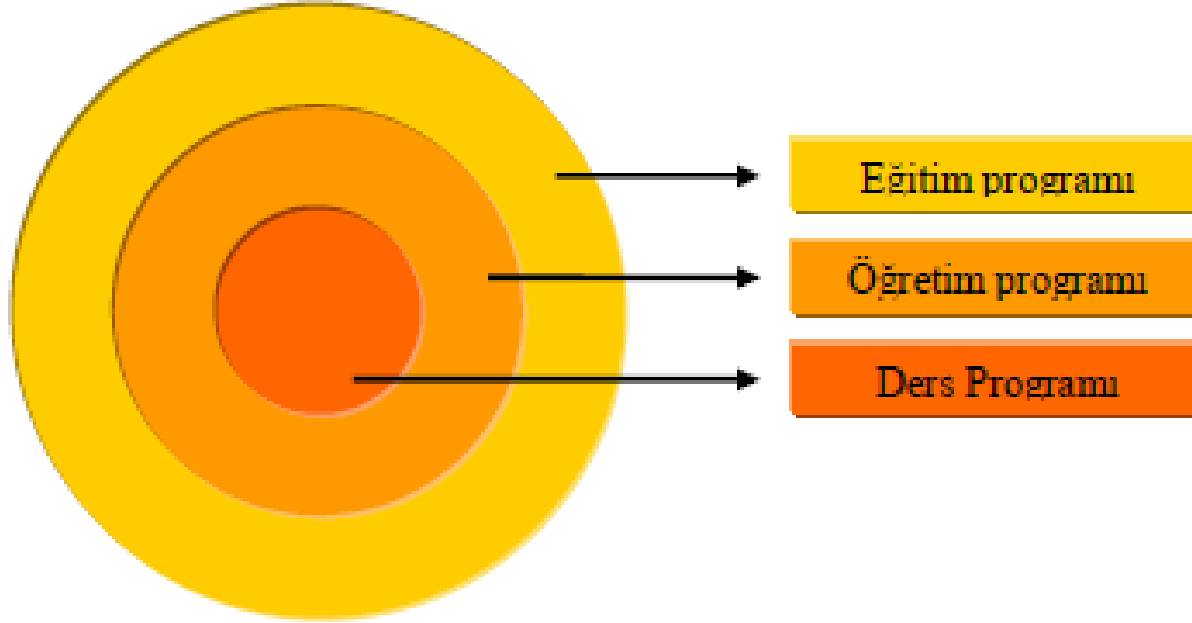

COĞRAFYA ALAN İNCELEMELERİ

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
COĞRAFYA KONULARININ
PROGRAM YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Eğitim, öğretim ve ders programları

- Öğretim programı, eğitim programının içinde, ders programı ise öğretim programının içinde yer almaktadır. Bu programlar “uygulamada genelden özele doğru sıralanır ve iç içedir” (Hesapçiođlu, 1988: 62).

EĞİTİM PROGRAMININ TEMEL ÖĞELERİ

Amaçların değerlendirilmesinde genel olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır

- 1. Amaçlar toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına uygun mu?
- 2. Amaçlar öğrenci ihtiyaçlarına uygun mu?
- 3. Amaçlar konu alanının özelliklerine uygun mu?
- 4. Amaçlar birbiriyle tutarlı mı?
- 5. Amaç ifadeleri yeterince açık mı?
- 6. Amaçlar gerçekleştirilebilecek nitelikte mi?

İçerik seçerken dikkat edilecek noktalar (Nas, 2003: 79-84):

- 1. Zamana ve unutulmaya karşı dayanıklı olmalıdır,
- 2. İşlevsel ve kullanışlı olmalıdır,
- 3. Değişmelere, gelişmelere açık olmalıdır,
- 4. Öğrenci için anlamlı olmalıdır,
- 5. Daha ileri ve üst düzey öğrenmeler için ön koşul olan içeriğe öncelik verilmelidir.

İçerik değerlendirilirken genel olarak aşağıdaki sorulara cevap aranır (Erden, 1993: 30):

- 1. İçerik amaçlarla tutarlı mı?
- 2. İçerikte yer alan bilgiler önemli, dayanaklı ve geçerli mi?
- 3. İçerik öğrenciler için anlamlı mı?
- 4. İçerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğrenme ilkelerine uygun mu?
- 5. Hangi davranışların ve içeriğin öğretilmesinde güçlükler var?

Programın üçüncü aşaması belirlenen amaç ve içeriğe uygun olarak öğrenme öğretme sürecinin oluşturulmasıdır.

- 1. Hedefe ve çocuğa göre yöntemlerin, tekniklerin belirlenip kullanılması,
- 2. Araç gereçlerin belirlenip kullanılması,
- 3. Çevre ayarlaması,
- 4. Öğretim hizmetinin öğelerinin işletilmesi (ipucu, pekiştirme, katılım, dönüt ve düzeltme).

İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER

- Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren birbirinden bağımsız olarak okutulan Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi dersleri ilk kez 1962 ilkokul program taslağı ile bir ders altında toplanmıştır. Her ne kadar bu yeni dersin ismi Sosyal Bilgiler olarak belirlenmese bile dersin içeriğı incelendiğinde Sosyal Bilgiler dersi ile birebir örtüştüğü görölmektedir.
- 1962 tarihli ilkokul programı taslağında Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri birleştirilerek Toplum ve Ülke İncelemeleri adını almıştır. Bu gelişme Sosyal Bilgiler dersinin okul programlarımıza girmesinde ilk adım olmuştur.
- Daha sonra 1968'de Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili olarak önemli değışiklikler yaşanmıştır. Bu program 1977 ve 1990'da yapılan küçük değışiklikler ile 1998'e kadar kullanılmıştır. 1985 ile 1997 yılları arasında orta okullarda sosyal bilgiler dersi kapsamındaki konular bağımsız dersler olarak, Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi olarak okutuldu.
- 2005 Sosyal Bilgiler dersi yeni bir yaklaşım ile ilk öğretim programında yer almıştır. Bu yaklaşım günümüzde de devam etmektedir. En son Program 2018 yılında revize edilerek yenilenmiştir.

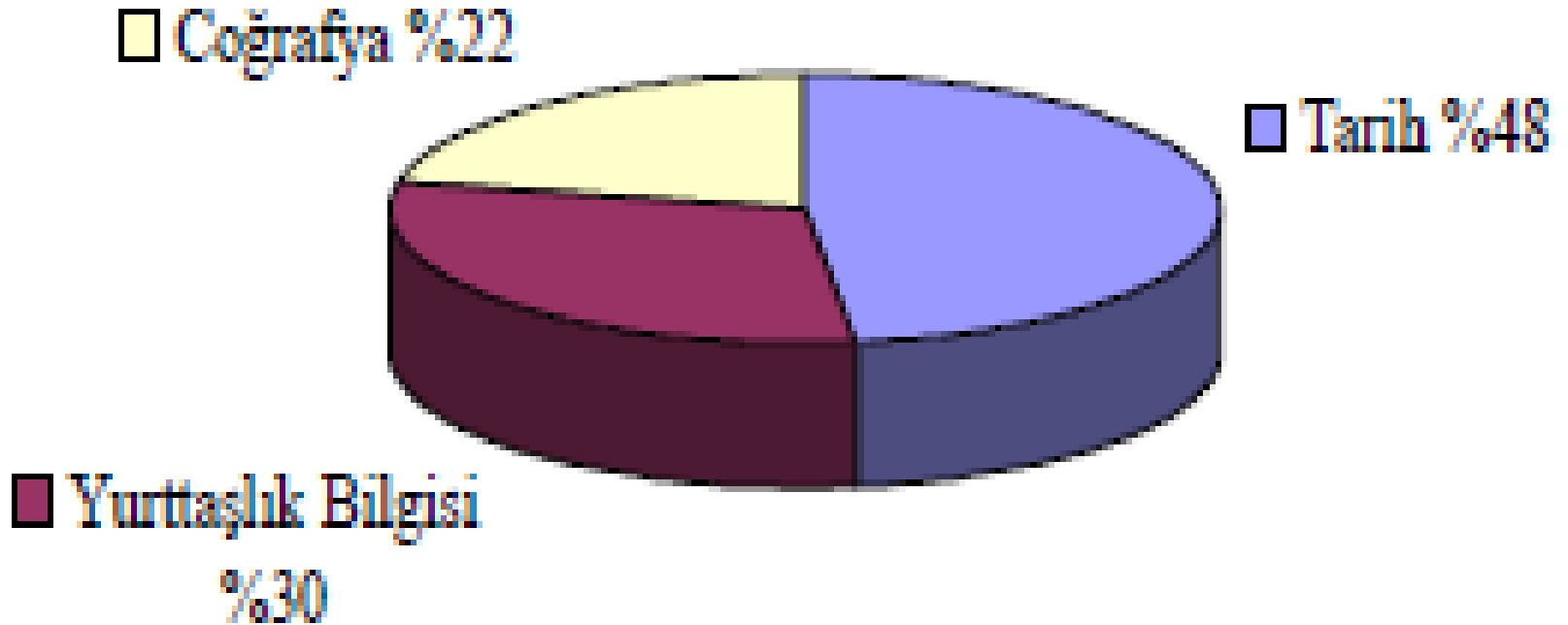
**Toplum ve Ülke
İncelemeleri dersi
üniteleri ve ünitelerin
ilgili olduğu
bilim dalları/disiplinler
(1962)**

Sınıf	Ünite	İlgili Bilim Dalı/ Disiplin
4	1. İlimiz ve Bölgemiz	Coğrafya
	2. Ailede, Okulda ve Yakın Çevremizde Hayat	Yurttaşlık Bilgisi
	3. Yönetim Örgütleri	Yurttaşlık Bilgisi
	4. Trafik Kuralları	Yurttaşlık Bilgisi
	5. İlimizde ve Bölgemizde Bizden Önce Kurulan ve İzleri Bulunan Uygarlıkları Tanıyalım	Tarih
	6. Türkiye'miz	Coğrafya
	7. Türkiye'ye Nereden Geldik	Tarih
	8. İslamlık ve Türklerin İslamlığı Kabulü	Tarih
	9. Büyük Selçuklu İmparatorluğu	Tarih
	10. Yurdumuzun İdaresi ve Türkiye Devleti	Yurttaşlık Bilgisi
5	1. Türkiye ve Komşuları	Coğrafya
	2. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu	Tarih
	3. Avrupa'da İcatlar, Büyük Coğrafi Keşifler, Rönesans	Tarih
	4. Osmanlılarda Duraklama Sebepleri	Tarih
	5. İslahat Hareketleri	Tarih
	6. Meşrutiyet Devri	Tarih
	7. Kurtuluş Savaşı	Tarih
	8. İkinci Dünya Savaşı ve Birleşmiş Milletler	Tarih
	9. Demokrasinin Gelişmesi, Çok Partili Hayata Geçiş, 27 Mayıs ve Yeni Anayasamız	Yurttaşlık Bilgisi
	10. Yurdumuzda Sosyal İşler ve Hükümet Teşkilatına Yardımcı Kurumlar	Yurttaşlık Bilgisi
	11. Dünyamıza Toplu Bakış	Coğrafya
	12. Turizm	Coğrafya
	13. Meslek Seçimi	Yurttaşlık Bilgisi

Kaynak: 1962 İlkokul
Program Taslağı, 41-45

Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi ünitelerinin ilgili olduğu bilim dallarına göre dağılımı

1968 Programı

- 1968'de hazırlanan ilkokul programıyla Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi kaldırılarak, Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri Sosyal Bilgiler dersi adı altında birleştirilmiştir. Daha önceki programlara göre dersin amaçları genişletilerek, aşağıdaki gibi dört başlık altında toplanmıştır (MEB, 1968: 63-65):

SOSYAL BİLGİLER 4. SINIF (68 Programı)

ÜNİTE I. İlimiz ve Bölgemiz

A. Yaşadığımız Kasaba veya Şehir Hangi İl İçinde Bulunuyor, İlimiz Hakkında Neler

Biliyoruz?

B. Ailemiz ve Bölgemiz Türkiye'nin Neresinde Bulunuyor?

1. İlimiz ve Bölgemizin Vatanımızın Neresine Düştüğünü Nasıl Biliriz? Yön Ne Demektir? Yönler Nasıl Bulunur?

2. Türkiye Haritasında İlimiz ve Bölgemizin Bulunması, Yerinin ve Sınırlarının Gösterilmesi

3. İlimizi Hangi Komşu İller Çeviriyor?

4. İçinde Bulduğumuz Bölgenin Çevresinde Hangi Komşu Bölgeler Vardır?

ÜNİTE I. İlimiz ve Bölgemiz (devam)

C. İlimiz ve Bölgemizin Doğal Durumu

1. Yer Şekilleri: Dağlar, Yaylalar, Ovalar, Vadi ve Çukurlar
2. İl ve Bölgemizin Hava Durumu
3. Akarsular, Göller, Baraj Gölleri, varsa Denizler
4. İl ve Bölgemizin Bitki Örtüsü

Ç. İlimiz ve Bölgemizde Yaşayış

1. İlimizde Ne Kadar İnsan Yaşıyor?
2. Bölgemizin Kalabalık ve Tenha Yerleri
3. İlimiz Halkının Başlıca Geçim Kaynakları
4. İlimiz ve Bölgemiz İçinde Ulaştırma ve Ticaret
5. İlimiz ve Bölgemizde Sergi, Panayır ve Fuar

ÜNİTE I. İlimiz ve Bölgemiz (devam)

- **D. İlimizin Yönetimi**
- 1. İlin Başında Devletin ve Hükümetin Temsilcisi Olarak Valinin Görev ve Yetkileri
- 2. Vatandaşların İl Yönetimine Katılması
- 3. İl Sınırları İçinde Toplumun Kalkınması ve Halkın Mutlu Yaşamaları için Kurulan
- Örgütler
- 4. İlçe Yönetimi ve İlçenin Örgütlenmesi
- 5. Şehir Halkının Kendi İhtiyaçları Bakımından Meydana Getirdiği Resmi Kuruluşlar Olarak Belediye Hakkında Genel Bilgi
- 6. İl İçinde En Küçük bir Bütün Olarak Köy
- 7. Köyde Muhtarın, İhtiyar Heyetinin Görev ve Yetkileri
- 8. Köylünün Muhtar ve İhtiyar Heyetinin Çalışmalarına Yardımcı Olması
- 9. Köyde Dirlik, Düzenlilik, Güvenlik ve Köyün Gelişmesi için Halkın Muhtarla ve
- İhtiyar Heyetiyle İşbirliği
- **E. İlimiz ve Bölgemizin Geçmişi Hakkında Ne Biliyoruz?**
- **F. İlimiz ve Bölgemizin Turistik Yerleri**
- **G. Milli Kalkınmada Turizmin Önemi**

ÜNİTE II. Türkiye'miz

A. Yurdumuza Genel Bakış

1. Türkiye'nin Etrafındaki Denizler, Boğazlar, Karalarda Bitişik Olduğumuz Ülkeler, Sınırlarımız, Anadolu ve Trakya
2. Türkiye'nin Boyutları ve Yüzölçümü

B. Yurdumuzun Doğal Durumu

1. Yerçekilleri
2. Yurdumuzda Su Baskınları, Depremler ve Toprak Erozyonu
3. Deniz ve Kıyılarımız
4. İklim
5. Akarsular ve Göller
6. Yurdumuzun Bitki Toplulukları ve Bunların Yayılışı

C. Yurdumuzda İlk Yaşayan İnsanlar

1. Bizden Önce İnsanlar Eskiden Nasıl Yaşamışlar ve Yeni Buluşlarla Nasıl İlerlemişlerdir?
2. Türkiye'ye Nereden Geldik?
3. Eti Uygarlığı
4. Eti İmparatorluğu'nun Yıkılışından Sonra, Anadolu'da İzleri ve Eserleri Bulunan Başlıca Uygarlıklar

ÜNİTE III. Yurdumuzda Bugünkü Hayat

A. Yurdumuzda Nüfus

1. Yurdumuzda Ne Kadar İnsan Yaşüyor?
2. Nüfusun Ne Kadarı Köylerde Ne Kadarı Şehirlerde Yaşıyor?
3. Nüfus Dağılışı, Yurdumuzun Kalabalık ve Tenha Bölgeleri ve Sebepleri?
4. Genel Nüfus Sayımı Ne Demektir?

B. Yurdumuzda Ekonomi

1. Türk Halkının En Önemli Geçim Kaynakları ve Çalışma Alanları Nelerdir?
2. Başlıca Toprak ve Hayvan Ürünleri
3. Başlıca Madenlerimiz
4. El Sanatları
5. Başlıca Endüstri Kolları ve Dağılışı
6. Milli Gelir Kaynaklarımızın Korunması ve Geliştirilmesi
7. Ulaştırma İşleri
8. İç ve Dış Ticaretimiz

C. Yurdumuzda Yönetim

1. Cumhuriyet İdaresinin Anlam ve Önemi
2. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk?

ÜNİTE III. Yurdumuzda Bugünkü Hayat (Devam)

Ç. Yurdumuzda Sosyal İşler ve Hükümet Teşkilatına Yardımcı Kuruluşlar

1. Kızılay, Türk Hava Kurumu, Yardım Sevenler Derneği, Yeşilay ve Benzeri Kurumlarla Mahalli Sosyal Yardım Kurumlarının Çalışmaları ve Amaçları
2. Yurttaşların Bu Kurumların Çalışmalarına Katılması, Amaçlarına Saygı Göstermesi

D. Yurdumuzda Spor

1. Sporun Önemi
2. Bölgeler Arası Spor Karşılaşmaları
3. Ülkeler Arası Spor Karşılaşmaları
4. Yavrukurt Çalışmaları
5. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı

1968 programında Sosyal Bilgiler dersi 4. Sınıf ünitelerini disiplinlere göre ayırmak pek mümkün gözükmemektedir. Üniteler çok disiplinli yaklaşıma göre düzenlenmiştir. Bu yönüyle 1962 programından ayrılmaktadır. Örneğin, *İlimiz ve Bölgemiz* ünitesinde Coğrafya ile ilgili olarak “Yaşanılan İlin ve Bölgenin Coğrafi Özellikleri”, Yurttaşlık Bilgisi ile ilgili olarak “İl Yönetimi”, Tarihle ilgili olarak da “İlin ve Bölgenin Geçmişi” konuları yer almaktadır. Yine *Türkiye’imiz* ünitesinde “Türkiye Coğrafyası ve Türkiye (Anadolu) Tarihi” konuları bir arada bulunmaktadır.

SOSYAL BİLGİLER 5. SINIF

ÜNİTE I. Yurdumuz ve Komşularımız

1. Türkiye Hangi Yarımkürede, Hangi Paralel ve Meridyenler Arasında Yer almaktadır?
2. Türkiye'nin Çevresinde Hangi Ülkeler, Hangi Denizler Yer Alıyor?
3. Balkan Yarımadası

ÜNİTE II. Osmanlı İmparatorluğu

1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu
2. İstanbul'un Alınması ve İmparatorluğun Kuruluşu
3. Güney Komşularımız olan Arap Ülkeleri
4. Kıbrıs, İsrail ve İran
5. Sovyetler Birliği
6. Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükselme Devri
7. Osmanlı Uygarlığı

ÜNİTE III. Dünya'ya Toplu Bakış

1. Dünyanın Hareketleri
2. Yeryüzünde Kara ve Denizlerin Dağılışı
3. Kıt'alar
4. Akdeniz Hangi Kıt'alar Arasındadır?
5. Doğudan Batıya Uzanan Akdeniz Kapalı bir Deniz midir?
6. Amerika ve Okyanusya Kıt'alarına Toplu bir Bakış

ÜNİTE IV: Osmanlı İmparatorluğu

1. Duraklama Sebepleri
2. Karlofça Antlaşması Sonrası Osmanlı Rus, Osmanlı Avusturya İlişkileri, Lale Devri
3. Yenileşme Hareketleri
4. Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları

ÜNİTE V. Dünyanın Başlıca Ülkeleri

- A. Türkiye'nin En Çok Alışveriş Yaptığı Ülkeler
- B. Dünyanın Öteki Başlıca Ülkelerine Genel Bakış
- C. İç ve Dış Turizm, Turizmin Sağladığı Gelirler, Turizm Davamızda Bize Düşen Ödevler

ÜNİTE VI. Cumhuriyetimiz

A. Osmanlı İmparatorluğu'nun Yıkılması ve Kurtuluş Savaşı

1. Birinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun Durumuna Genel Bakış

2. Atatürk ve Anadolu'ya Geçişi

3. Kurtuluş Savaşı Hazırlıkları

4. Yurdun Düşmanlardan Temizlenmesi

5. Mudanya Mütarekesi ve Lozan Barışı

6. Cumhuriyet'in İlanı

B. Devrimlerimiz

C. İkinci Dünya Savaşı ve Birleşmiş Milletler

D. İkinci Dünya Savaşı'ndan Günümüze Belli Başlı Dünya Olaylarına Toplu Bakış

E. Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş ve Demokrasi

F. 27 Mayıs ve Yeni Anayasamız, Yeni Anayasamızın Rejime Getirdiği Yeni Kuruluşlar

G. Seçim ve Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşu

H. Cumhurbaşkanı'nın Seçimi ve Görevleri

I. Hükümetin Kuruluşu

J. Hükümetin Görevleri ve Bakanlıklar Arasındaki İşbölümü

K. Yurttaşların Devlete Karşı Ödevleri

L. Meslek Seçimi

1. Çevremizdeki Çeşitli Meslekler

2. İşimizde ve Mesleğimizde Başarılı Olmanın Yolları

İLKÖĞRETİMDE COĞRAFYA

1962 ilkokul program taslağına kadar Coğrafya ilkokullarda bağımsız bir ders olarak yer almıştır. 1924, 1926, 1936, 1948 yıllarında hazırlanan ilkokul programlarında Coğrafya dersi ile ilgili önemli değişiklikler yaşanmıştır. 1962'ye kadar uygulanan 1948 programı Coğrafya dersinin ilkokullarda bağımsız olarak okutulduğu son program olmuştur.

Orta Okullarda Coğrafya Eđitimi

1924, 1927, 1931, 1938, 1949, 1970 yıllarında hazırlanan ortaokul programlarında Coğrafya bağımsız bir ders olarak yer almıştır. 1975'te Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi ile beraber Sosyal Bilgiler dersi altında birleştirilmişse de 1985'te yeniden bağımsız bir ders olarak ayrılmıştır. Bu program Coğrafyanın ortaokullarda bağımsız bir ders olarak okutulduğu son program olmuştur. 1998'de Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi yeniden Sosyal Bilgiler dersi içerisinde birleştirilmiştir. 1924 ve 1927'de yayınlanan programlara ulaşamadığı için araştırma kapsamına alınamamıştır. Fakat ulaşılabilen diğer kaynaklar doğrultusunda bu programlar hakkında genel bilgi verilmiştir.

1924 Programı

Cumhuriyet döneminde ortaokul programları üzerinde “geniş kapsamlı ilk düzenleme 1924’te yapıldı. Eğitim bakanı Vasıf Çınar zamanında İkinci Heyeti İlmîye’nin görüş ve tavsiyeleri alınarak yapılan düzenlemede imparatorluk dönemi ideolojisine bağlı görüşler ders kitaplarından ayıklandı ve bunların yerine Cumhuriyet ilkelerine bağlı uygun esaslar getirildi” (Oğuzkan, 1983: 301).

1924 programında Coğrafya dersinin haftalık ders saati *6. Sınıflarda iki saat, 7 ve 8. Sınıflarda birer saat* olarak belirlenmiştir. Bu programın “haftalık ders saatleri belirlenirken Belçika müfredatı, içerik ve kitapları belirlenirken Fransa örnek alınmıştır” (Yücel, 1994: 184). Ayrıca bu programda “ortaokul ve lise, ortaöğretimi oluşturan ayrı birimler olarak tanımlanmış olmakla birlikte, ortaokul esas itibarıyla liseye öğrenci hazırlayan bir kurum olarak görülmüştür” (Oğuzkan, 1983: 301).

1927 Programı

1924 programı üç sene uygulandıktan sonra, müfettiş raporları ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Coğrafya programında değişikliğe gidilmiştir (Yücel, 1994:185).

1927'de hazırlanan programda 7. sınıflardaki Coğrafya dersi iki saate çıkarılmıştır. Yeni haliyle Coğrafya dersinin haftalık ders saatleri *6 ve 7. Sınıflarda iki, 8. Sınıflarda ise bir saat* olarak belirlenmiştir. Ortaokul düzeyinde Coğrafya dersi toplamda beş saat iken, Tarih dersi yedi saat olarak belirlenmiştir. Burada etkili olan sebebin yeni kurulan devletin milli tarih bilincini topluma kazandırma çabası olduğu söylenebilir.

1931 Programı

1931 Ortamektep Müfredat Programı'na göre Coğrafya dersinin amaçları aşağıdaki gibidir (TC. Maarif Vekaleti, 1931: 85-86):

1. Talebenin bulunduğu muhit ve içinde yaşadığı vatan ve memleket hakkında malumat sahibi olması,
2. Coğrafi muhitin insanlar üzerinde ve insanların coğrafi muhit üzerindeki tesirleri hakkında esaslı bilgiler edinmesi,
3. Talebenin milletlerin refah ve saadetlerinin coğrafi muhitten edilen istifade derecesine ne kadar çok tabi olduğuna akıl erdirerek memleketin henüz işlenmemiş olan tabii servetlerinin çalışmak isteyen erkek, kadın zekâ ve azim sahipleri için nasıl geniş bir faaliyet ve muvaffakiyet sahası teşkil ettiğini idrake ulaşması,
4. Dünya'nın diğer yerleri ve memleketleri ve hususu ile Türkiye ile münasebeti çok olanlar veya dünya üzerinde ehemmiyeti ziyade olanlar hakkında talebenin esaslı fikirler edinmesi. Devlet ve milletler arasındaki münasebetlerin nasıl gündün güne arttığını görerek milletlerin rahat ve refahı için devletler arasında dostluk ve sulh hüküm sürmesinin ehemmiyetini idrak eylemesi,
5. Türkiye'nin en başlı zirai, sınai faaliyet ve mahsulleri ile ticari mübadele münasebetleri hakkında esaslı fikirler edinmesi,
6. Türkiye'nin muhabere ve muvasala hatları ile cihan muhabere ve muvasala hatlarının en mühimleri hakkında malumat sahibi olması,
7. Muhtelif neviden haritaları okumak, harita ve kroki çizebilmek kabiliyetinin kazanılması,
8. Atlaslardan, Coğrafyaya ait istatistik ve grafiklerden, diyagramlardan istifade etmeyi öğrenmesi,
9. Öğrendiği bu bilgiler ve kazandığı bu kabiliyetler ile talebenin milliyet ve vatan merbutiyetinin, insanlık duygularının daha şuurlu ve köklü bir hale gelmesi, cumhuriyet vatandaşlığını daha ziyade liyakat ve kudretle ifa edecek bir seviyeye ermesi.

İlk maddede öğrencilerin yaşadıkları çevre ve ülkemiz hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir.

2. maddede coğrafi çevrenin insanlar üzerinde, insanların da coğrafi çevre üzerinde etkili olduğu vurgulanarak öğrencilerin bu ilişki hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmektedir.

3. maddede coğrafi çevreden verimli bir şekilde faydalanmanın ülke için önemi vurgulanmaktadır.

4. maddede dünyanın diğer alanları incelenirken ülkemizle yoğun ilişki içerisinde olanlar ile dünya üzerinde öneme sahip ülkelere öncelik verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. maddede öğrencilerin ülkemizdeki tarım, ticaret ve sanayi faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmaları istenmektedir.

6. maddede ülkemizin ve dünyanın belli başlı haberleşme ve ulaşım yolları hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olması beklenmektedir.

7. maddede öğrencilerde harita okuma ile harita ve kroki çizebilme becerilerinin geliştirilmesi istenmektedir. 8. maddede öğrencilerin atlas, coğrafyaya ait istatistik, grafik ve diyagramlardan yararlanmayı öğrenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Son maddede ise Coğrafya dersi ile kazanılan bilgi ve becerilerin öğrencilerde cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve vatanseverlik gibi ulusal değerler kazandırması beklenmektedir. Programda 6 ve 7. Sınıflarda haftada iki ders saati, 8. Sınıflarda bir ders saati olarak belirlenen Coğrafyanın konuları aşağıdaki gibidir (TC Maarif Vekaleti, 1931: 92-96):

6. SINIF

A. Umumi Coğrafya

1. Arazi Şekilleri Üzerinde Mevzii Coğrafya Müşahede ve Tetkikleri
2. Arazinin Kâğıt Üzerinde Temsili
3. Coğrafyanın Tarifi, Taksimi, Faydası ve Ehemmiyeti

B. Kıt'alar Coğrafyası

1. Asya

- A. Fiziki Coğrafyası
- B. Beşeri Coğrafyası ve Siyasi Taksimatı

2. Afrika

- A. Fiziki Coğrafyası
- B. Ülkeler Coğrafyası
- C. Beşeri Coğrafyası

7. SINIF

3. Avrupa

- A. Fiziki Coğrafyası
- B. Siyasi Coğrafyası.
- C. Beşeri Coğrafyası

4. Amerikalar

- A. Fiziki Coğrafyası
- B. Ülkeler Coğrafyası
- C. Beşeri Coğrafyası

5. Okyanusya

- A. Fiziki Coğrafyası
- B. Beşeri Coğrafyası
- 4. Kutuplar Havalisi

8. SINIF

A. Türkiye

1. Fiziki Coğrafya
2. Beşeri ve İdari Coğrafya
3. İktisadi Coğrafya
4. Türkiye'nin Milletler Arasında Mevkii ve Ehemmiyeti
5. Türkiye'nin Komşuları olan Milletler ve Büyük Cihan Devletleri ile Münasebetleri

B. Bulunan Yerin Beşeri ve İktisadi Coğrafyasının En Mühim ve Karakteristik Safhalarının Bilgi ve Usul Dairesinde Mütaleası

Coğrafya dersinin imkân dahilinde ayrı bir derslikte işlenmesi gerektiği belirtilerek bu derslikte bulunması gereken araç-gereçler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (TC Maarif Vekaleti, 1931: 88-89):

1. Öğrenciler için dörder kişilik masa ve sandalyeler ile öğretmen kürsüsü,
2. Haritalar ve küreler,
3. Tabii ve beşeri coğrafyaya ait karakteristik levhalar, kartpostal, mecmua ve gazete resimlerinden yapılmış koleksiyonlar (bunlar öğretmenin rehberliğinde öğrenciler tarafından oluşturulmalıdır),
4. Başlıca büyük kâşif ve seyyahlarla coğrafya âlimlerinin resimleri,
5. Coğrafya ile ilgili kitaplardan oluşan sınıf kütüphanesi,
6. İki büyük masa (masalardan biri harita ve resim yapmak, diğeri kil, alçı, kum gibi maddelerle arazi şekilleri ve kabartma haritalar yapmak için),
7. Cetvel, gönye, pergel, resim kalemi, fırça, çin mürekkebi, kuru ve sulu boya,
8. Projeksiyon aleti, coğrafyaya ait resim ve camlar ile sabit filmler,
9. Pusula, altimetrik barometre, mesaha şeridi, plançete,
10. Başlıca ülkeler ve kıt'aların dilsiz haritaları.

Değerlendirme

Coğrafya dersliğinin oluşturulmasının yanında bir başka yenilik günümüzdeki öğrenci ürün dosyalarına (portfolyo) benzetebileceğimiz mütalea dosyalarıdır. Öğrencilerin yıl boyunca elde ettikleri çalışmaları bu dosyada özenle biriktirmeleri istenmektedir. Programda önem verilen bir başka konu öğrencilere harita becerisinin kazandırılmasıdır. Harita becerisi ile ilgili olarak öğrencilerden herhangi bir haritayı aynen kopyalayabilmesi, haritaya bakarak krokiler çıkarabilmesi, özellikle Türkiye haritasının ana hatlarını ezbere çizebilmesi beklenmektedir. Programda ayrıca öğretmenlerin Coğrafya dersi için faydalanabilecekleri iki eser tavsiye edilmiştir.

Bunlar;

1. Westermanns Weltatlas von Adolf Liebers. Verlag: George Westermann, Braunschweig, Almanya.
2. The National Geographic Magazine, The National Geographic Society Washington, D.C., USA.

Programda değerlendirme ile ilgili herhangi bir bölüm yer almamaktadır. Ancak “Tedriste Takip Edilecek Usul ve Tarzlar” başlığı içerisinde öğrenci mütalea dosyaları ile ilgili olarak “imtihan ve yoklamalarda not takdir edilirken dosyaların tutuluşu da nazarı dikkate alınmalıdır” denilmektedir.

1938 Programı

1931 programındaki amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme bölümleri aradan geçen yedi yıla rağmen aynen korunarak herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 1938 programı ile 1931 programı arasındaki en büyük fark haftalık ders dağıtım çizelgesinde yaşanmıştır. Hemen hemen tüm derslerin haftalık ders saatlerinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklere paralel olarak 8. Sınıflarda Coğrafya dersinin süresi bir saat arttırılarak haftada iki saate çıkarılmıştır (TC Kültür Bakanlığı, 1938). Bu değişikliğe rağmen 8. Sınıf konularında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

1949 Programı

Kendisinden önceki programlara göre çok daha ayrıntılı bir biçimde hazırlanarak Milli Eğitimin Amaçları ve Orta Okulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri bölümlerine de yer verilmiştir. 1949 Orta Okul Programı'na göre Milli Eğitimin Amaçları aşağıdaki gibidir: Milli Eğitimin Amaçları, yetişecek çocuğun,

I. Toplumsal Bakımdan

II. Kişisel Bakımdan

III. İnsanlık Münasebetleri Bakımından

IV. Ekonomik Hayat Bakımından

Belirli hedeflere ulaşması amaçlanmıştır

1949 Programına göre ders konuları

1931 programında Coğrafya dersi için belirlenmiş amaçlar, 1938 programında olduğu gibi 1949 programında da değişikliğe uğramadan yerini korumuştur. Haftalık ders saati 6 ve 7. Sınıflarda iki, 8. Sınıflarda bir saat olarak belirlenen Coğrafya dersinin konu sıralaması aşığıdaki gibidir:

6. SINIF

1. Türkiye'nin Dünya Üzerindeki Yeri
2. Türkiye'nin Yüz Ölçümü, Kıtaların Yüzölçümleri, Dünyanın Yüzölçümü ve Boyutları, Denizlerin Alanları
3. Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri
4. Türkiye'nin Kıyıları
5. Mahalli Saat, Türkiye Saati, Saat Dilimleri, Meridyen Daireleri ve Boylam, Dünya'nın Eksenini, Dünya'nın Hareketleri
6. Türkiye'nin İklimi
7. Türkiye'de ve Yeryüzünde Bitkilerin ve Hayvanların Dağılışı, İklim ve Canlılar Arasındaki Sıkı Bağlılık
8. Türkiye ve Yeryüzünde Akarsu Sistemleri, Denizlere Akışı Olan ve Olmayan Bölgeler, Suların ve Akarsuların Yerşekilleri Üzerindeki Etkileri
9. Türkiye'nin ve Yeryüzünün Önemli Gölleri
10. Türkiye'de ve Yeryüzünde Nüfusun Dağılışı
11. Asya Kitasına Toplu Bakış
12. Ön Asya Ülkeleri
13. Güney Asya Ülkeleri
14. Doğu Asya Ülkeleri
15. Orta Asya'ya Toplu bir Bakış
16. Kuzey Asya

7. SINIF

1. Afrika Kıtasına Toplu bir Bakış
2. Kuzey Afrika Ülkelerine Toplu bir Bakış
3. Afrika'nın Diğer Bölgelerine Toplu bir Bakış
4. Avrupa Kıtasına Toplu bir Bakış
5. Akdeniz Ülkeleri
6. Doğu Avrupa
7. Orta Avrupa ve Tuna Boyu Ülkeleri
8. Batı Avrupa
9. Kuzey Avrupa Ülkeleri
10. Amerika Kıtasına Toplu bir Bakış
11. Kuzey Amerika
12. Orta Amerika
13. Güney Amerika
14. Okyanusya Kıtası Genel Bakış
15. Kutuplar: Genel Bakış ve Aralarında Karşılaştırma

8. SINIF

1. Türkiye'ye Genel bir Bakış
  - a. Türkiye'nin Dünya Üzerinde Yeri, Sınırları, Yüzölçümü, Nüfusu
  - b. Türkiye'nin Yerşekilleri, Denizleri ve Kıyıları
  - c. Türkiye'nin İklimi, Nehirleri, Gölleri, Bitki ve Hayvanları
2. Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri
3. Türkiye'de Nüfus
4. Türkiye'de Ekonomik Hayat

1970 Programı

- 20 Temmuz 1970 tarih ve 4196 sayılı Bakanlık Oluru ile Ortaokul Sosyal Bilgiler Taslak Programı hazırlanmış, IX. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca temel eğitimin amaçlarına uygun olarak 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar için Sosyal Bilgiler programı geliştirilmiştir. Bu taslak program bakanlığın belirlediği bazı ortaokullarda deneme niteliğinde uygulanmıştır. Ülke genelinde ise 1970 Ortaokul Programı kullanılmıştır. Bu programa göre Coğrafya dersi 1975'e kadar bağımsız bir ders olarak yer almaya devam etmiştir.
- 1970 Ortaokul Programı'nda Milli Eğitimin Amaçları, Ortaokulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri, Coğrafya dersinin amaçları, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme açısından 1949 Orta Okul Programı ile benzerlik göstermektedir.

1985 Programı

1985'te Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararıyla Sosyal Bilgiler üç derse ayrılmıştır. Bu tarihten 1998'e kadar Milli Coğrafya dersleri 6 ve 7. sınıflarda haftada ikişer saat olarak ders programlarında yerini almıştır. Gerek Coğrafya gerekse Tarih derslerinin isminin önüne milli kelimesinin konulması ayrıca bu derslerin içeriğinin de daha önceki programlara göre millileştirilmesinde 1980'de yaşanan askeri darbe ile ülkemizin o yıllarda içinde bulunduğu sosyal ve siyasal durumun etkili olduğu söylenebilir.

6. SINIF

Birinci Bölüm: Coğrafya ve Dünyamız

Ünite 1. Coğrafya Nedir?

1. Coğrafyanın Tanımı ve Konusu
2. Coğrafyanın Bölümleri

Ünite 2. Harita Bilgisi

1. Yön Nedir?
2. Kroki, Plan ve Harita
3. Ölçek Çeşitleri
4. Harita İşaretleri
5. Haritalardan Nasıl Faydalanırız?

İkinci Bölüm: Dünyamız ve Yeryüzündeki Türkler

Ünite 1. Kıtalar ve Okyanuslar

1. Genel Bakış
2. Okyanuslar
3. Kıtalar

Ünite 2. Asya Kıtası

Yüzey Şekilleri

2. İklimi, Akarsuları ve Bitki Örtüsü
3. Asya Ülkelerine Toplu Bakış
4. Asya'da Türklerin Yaşadığı Belli Başlı Ülkeler

6. SINIF

Ünite 3. Avrupa Kıtası

1. Yüzey Şekilleri
2. İklimi, Akarsuları ve Bitki Örtüsü
3. Avrupa Ülkelerine Toplu Bakış
4. Avrupa'da Türklerin Yaşadığı Belli Başlı Ülkeler
5. Avrupa'da Türk İşçileri

Üçüncü Bölüm: Türkiyemiz

Ünite 1. Türkiye'ye Genel Bakış

1. Yüzey Şekilleri
2. İklim Bölgeleri
3. Bitki Toplulukları
4. Akarsuları ve Gölleri
5. Beşeri ve Ekonomik Özellikleri

Ünite 2. Türkiye'nin Ekonomik Coğrafyasını Etkileyen Şartlar

1. Coğrafi Konum
2. Yerşekilleri
3. İklim
4. Nüfus ve Yerleşme

7. SINIF

Birinci Bölüm: Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri

Ünite 1. Coğrafi Bölgelere Giriş

1. Türkiye'nin Dünya Üzerindeki Yeri ve Önemi
2. Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri
3. Bölge, Bölüm, Yöre, Havza Ne Demektir?

Ünite 2. Karadeniz Bölgesi

1. Batı Karadeniz Bölümü
2. Orta Karadeniz Bölümü
3. Doğu Karadeniz Bölümü

Ünite 3. Marmara Bölgesi

1. Yıldız Dağları Bölümü
2. Ergene Bölümü
3. Güney Marmara Bölümü
4. Çatalca-Kocaeli Bölümü

Ünite 4. Ege Bölgesi

1. Ege Bölümü
2. İç Batı Anadolu Bölümü

Ünite 5. Akdeniz Bölgesi

1. Adana Bölümü
2. Antalya Bölümü

Ünite 6. Güneydoğu Anadolu Bölgesi

1. Dicle Bölümü
2. Orta Fırat Bölümü

Ünite 7. Doğu Anadolu Bölgesi

1. Yukarı Fırat Bölümü
2. Erzurum-Kars Bölümü
3. Yukarı Murat Bölümü
4. Hakkâri Bölümü

Ünite 8. Orta Anadolu Bölgesi

1. Konya Bölümü
2. Yukarı Sakarya Bölümü
3. Orta Kızılırmak Bölümü
4. Yukarı Kızılırmak Bölümü

7. SINIF

İkinci Bölüm: Türkiye'nin Ekonomik Coğrafyası

Ünite 1. Türkiye'nin Ekonomik Coğrafyasına Genel Bakış

1. Madenler
2. Endüstri
3. Tarım ve Hayvancılık
4. Ticaret
5. Ulaşım
6. Turizm

Üçüncü Bölüm: Türkiye'nin Stratejik Durumu

Ünite 1. Türkiye'nin Jeopolitik Önemi

1. Türkiye'nin Jeopolitik Yeri ve Önemi
2. İç Tehdit
3. Dış Tehdit
4. Yurt Sevgisi

1998 PROGRAMI

1998 Programı 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi üniteleri, amaç ve öngörülen ders saati sayıları

Üniteler	Ünitenin İlgili Olduğu Bilim Dalı/ Disiplin	Amaç Sayısı	Öngörülen Ders Saati Sayısı
1. Demokratik Hayat	Vatandaşlık Bilgisi	24	18
2. Coğrafya ve Dünyamız	Coğrafya	18	18
3. Türkiye Tarihi	Tarih	14	18
4. Moğollar ve Diğer Türk Devletleri	Tarih	6	12
5. Türkiye'miz	Coğrafya	32	21
6. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu	Tarih	14	21
Toplam		108	108

UNITE 2. Coğrafya ve Dünyamız

Amaçlar

1. Coğrafya ve Dünyamız ünitesinde geçen kavramların anlam bilgisi,
2. Coğrafyanın konusu bilgisi,
3. Coğrafya öğrenmenin gerekliliğini kavrayabilme,
4. Dünyanın özellikleri bilgisi,
5. Dünyanın hareketleri ile ilgili sınıflamalar bilgisi,
6. Dünyanın hareketlerinin sonuçlarını açıklayabilme
7. Kıt'aları tanıyabilme,
8. Kıt'aların özellikleri bilgisi,
9. Okyanusları tanıyabilme,
10. Okyanusların özellikleri bilgisi,
11. Model küre üzerinde kıt'aların ve okyanusların yerini gösterebilme,
12. Dünya üzerinde herhangi bir yerin coğrafi konumunu açıklayabilme,
13. Dünya üzerinde herhangi bir yerin matematik konumunun sonuçlarını kavrayabilme,
14. Dünya üzerinde herhangi bir yerin özel konumunun sonuçlarını kavrayabilme,
15. Türkiye haritası üzerindeki herhangi bir yerin coğrafi konumunu bulabilme,
16. Dünyamızda insanlığı etkileyen başlıca olaylar bilgisi,
17. Dünyamızda insanlığı etkileyen başlıca olayların önemini kavrayabilme,
18. 20. yüzyılda bilim ve teknolojide meydana gelen bazı önemli olayların insanlığa etkileri bilgisi.

ÜNİTE 5. Türkiye'miz

Amaçlar

1. Türkiye'miz ünitesinde geçen kavramların anlam bilgisi,
2. Genel nüfus sayımı bilgisi,
3. Genel nüfus sayımının sağladığı yararların farkında oluş,
4. Yurdumuzda nüfusun genel dağılışı bilgisi,
5. Yurdumuzun nüfus dağılımını gösteren haritayı okuyabilme,
6. Kırsal yerleşim yerlerinden kentlere göçün nedenleri bilgisi,
7. Kırsal yerleşim yerlerinden kentlere göçün sonuçlarını kavrayabilme,
8. Kent yaşamına uyum kurallarının farkında oluş,
9. Yurdumuzdaki nüfus artışının nedenleri bilgisi,
10. Yurdumuzdaki nüfus artışının sonuçlarını açıklayabilme,
11. Aile planlamasının önemini kavrayabilme,
12. Yurdumuzdaki nüfus kaybının nedenleri bilgisi,
13. Yurdumuzdaki nüfus kaybının sonuçlarını açıklayabilme,
14. Yurdumuzdaki yerleşim yerleri ile ilgili sınıflamalar bilgisi,
15. Yurdumuzdaki yerleşim yerleri ile ilgili sorunlar bilgisi,
16. Yurdumuzdaki yerleşim yerleri ile ilgili sorunların giderilmesinin önemini kavrayabilme,
17. Yurdumuzdaki yerleşim yerleri ile ilgili sorunlara çözüm önerilerinde bulunabilme,

ÜNİTE 5. Türkiye'miz

18. Yurdumuzdaki ekonomik hayatı oluşturan alanları tanıyabilme,
19. Yurdumuzdaki tarım bilgisi,
20. Yurdumuzdaki hayvancılık bilgisi,
21. Yurdumuzdaki su ürünleri bilgisi,
22. Yurdumuzdaki orman ürünleri bilgisi,
23. Yurdumuzdaki madenler ve enerji kaynakları bilgisi,
24. Yurdumuzdaki sanayi bilgisi,
25. Yurdumuzdaki ulaşım bilgisi,
26. Trafik kazalarının topluma verdiği zararların farkında oluş,
27. Yurdumuzda iletişim bilgisi,
28. Yurdumuzda turizm bilgisi,
29. Turizmin ülke ekonomisine katkılarını kavrayabilme,
30. Eğitimin bir toplumun sağlıklı gelişmesindeki yerini ve önemini kavrayabilme,
31. Sporun bir toplumun sağlıklı gelişmesindeki yerini ve önemini kavrayabilme,
32. Sportif faaliyetlere katılmaktan zevk alış.

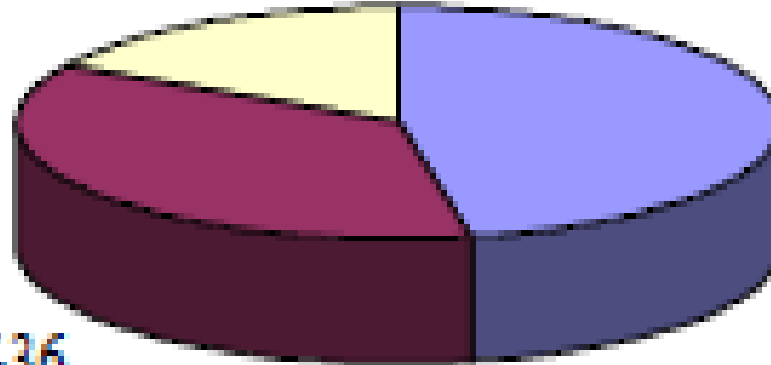

1998 programında 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ünite sürelerinin disiplinlere göre dağılımı

■ Vatandaşlık Bilgisi
%17

■ Tarih %47

■ Coğrafya %36

ÜNİTE 2. Coğrafya ve Dünyamız-İçerik

A.Coğrafya

1. Coğrafyanın Konusu
2. Coğrafya Öğrenmenin Gerekliliği

B. Dünyamız

1. Dünyamızı Tanıyalım
2. Dünya'nın Hareketleri ve Sonuçları
  - a. Dünya'nın Kendi Ekseni Etrafındaki Hareketi ve Sonuçları
  - b. Dünya'nın Güneş Çevresindeki Hareketi ve Sonuçları
3. Kıt'alar
4. Okyanuslar
5. Dünya Üzerinde Herhangi Bir Yerin Coğrafi Konumunun Belirlenmesi
  - a. Matematik Konum ve Sonuçları
  - b. Özel Konum ve Sonuçları

C. İnsanlığı Tehdit Eden Bazı Önemli Olaylar

1. Dünyamızda Bazı Canlı Türlerinin Yok Olmasının Doğal Dengeye Etkisi
2. Doğal Kaynaklarımızın Bilinçsizce Tüketilmesi
3. Savaş, Açlık ve İsrar
4. Nükleer, Biyolojik, Kimyasal Silahlar ile Mayınların Kullanımı
5. Başlıca Bulaşıcı Hastalıklar
6. Eğitimsiz Nüfus ve İşsizlik

Ç. 20. Yüzyılda Bilim ve Teknolojide Meydana Gelen Bazı Gelişmeler ve Önemli Olaylar

1. Nükleer Enerji
2. İletişim Teknolojisi
3. Uzayın Keşfi
4. Ulaşım Teknolojileri
5. Silahsızlanmaya Gidilmesi
6. Doku ve Organ Nakli

ÜNİTE 5. Türkiye'miz-İçerik

A. Yurdumuzda Nüfus ve Yerleşme

1. Yurdumuzda Nüfus
  - a. Genel Nüfus Sayımları ve Yararları
  - b. Yurdumuzda Nüfusun Genel Dağılışı
  - c. Kırsal Yerleşmelerden Kentlere Göçün Neden ve Sonuçları
  - ç. Yurdumuzda Nüfus Artışının Nedenleri ve Sonuçları
  - d. Yurdumuzda Nüfus Kaybının Nedenleri ve Sonuçları
2. Yurdumuzda Yerleşme
  - a. Kırsal Yerleşmeler
  - b. Kentsel Yerleşmeler

B. Yurdumuzda Ekonomik Hayat

1. Tarım
2. Hayvancılık
3. Su Ürünleri
4. Orman Ürünleri
5. Madenler ve Enerji Kaynakları
6. Sanayi
7. Ulaşım
8. İletişim
9. Ticaret
10. Turizm

C. Yurdumuzda Eğitim Sanat ve Spor

1. Yurdumuzda Eğitim
2. Yurdumuzda Sanat
3. Yurdumuzda Spor

2005 PROGRAMI

Sınıflar düzeyinde eski ve yeni programdaki kazanım (özel amaç) sayıları

Sınıflar	1998 Programı (Özel Amaç Sayısı)	2005 Programı (Kazanım Sayısı)*	Değişim (%)
4	96	46	-52
5	62	47	-24
6	108	43	-60
7	86	40	-54

Sınıf Sosyal Bilgiler dersi üniteleri, kazanım sayıları ve öngörülen ders saatleri

Ünite	Kazanım Sayısı	Öngörülen Ders Saati
1. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	6	12
2. Yeryüzünde Yaşam	7	15
3. İpek Yolunda Türkler	9	24
4. Ülkemizin Kaynakları	6	18
5. Ülkemiz ve Dünya	5	12
6. Demokrasinin Serüveni	5	15
7. Elektronik Yüzyıl	5	12
Toplam	43	108

ABD'de ve Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğrenme alanları

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (ABD-1994)	Sosyal Bilgiler Programı (2005) (Türkiye-2005)
Bireysel Gelişim ve Kimlik	Birey ve Toplum
Kültür	Kültür ve Miras
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Zaman, Süreklilik ve Değişim	Zaman, Süreklilik ve Değişim
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilim, Teknoloji ve Toplum
Bireyler, Gruplar ve Kurumlar	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
Güç, Otorite ve Yönetim	Güç, Yönetim ve Toplum
Küresel Bağlantılar	Küresel Bağlantılar
Sivil İdealler ve Uygulamalar	-----

2005 Programı 4, 5, 6 ve 7. Sınıf öğrenme alanları ve üniteleri

Öğrenme Alanı	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	Haklarımı Öğreniyorum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	İletişim ve İnsan İlişkileri
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Adım Adım Türkiye	İpek Yolunda Türkler	Türk Tarihinde Yolculuk
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	Bölgemizi Tanıyalım	Yeryüzünde Yaşam	Ülkemizde Nüfus
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	Ürettiklerimiz	Ülkemizin Kaynakları	Ekonomi ve Sosyal Hayat
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	Gerçekleşen Düşler	Elektronik Yüzyıl	Zaman İçinde Bilim
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	Toplu İçin Çalışanlar	-----	-----
Güç, Yönetim ve Toplum	İnsanlar ve Yönetim	Bir Ülke Bir Bayrak	Demokrasinin Serüveni	Yaşayan Demokrasi
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arka daşlarımız	Hepimizin Dünyası	Ülkemiz ve Dünya	Ülkeler Arası Köprüler

6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ünite ve konuları

ÜNİTE 1. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum

1. Yeni Okulum
2. Tartışma Var
3. Çevre Kirliliği Salgın Hastalıklara Neden Olur
4. Şehrimizle İlgili Olayları Araştırıyoruz
5. Afacan Hasan
6. Sosyal Bilgiler Sayesinde
7. Atatürk'ün Eserleri: Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu

ÜNİTE 2. Yeryüzünde Yaşam

1. Haritaları Anlamak
2. Kutuplardan Çöllere Değişen İklim
3. Türkiye'de İklim Bölgeleri
4. Tarihte Yolculuk
5. Uygarlıklar Beşiği Anadolu
6. Ormanlarımız Değil Geleceğimiz Yok Oluyor

ÜNİTE 3. İpek Yolunda Türkler

1. Destan Yazarlar
2. Asker Millet
3. İpek Yolu
4. Çöle İnen Nur
5. Türk Büyükleri Kendilerini Anlatıyor
6. Yıllardır Süren Tatlı Gelenek
7. Çizginin Dili
8. Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi

ÜNİTE 4. Ülkemizin Kaynakları

1. Ülkemizde Ekonomik Faaliyetler
2. Yatırım ve Pazarlama
3. Vergi Vererek Kazanıyoruz
4. Ekonominin Devleri
5. Doğal Kaynaklarımız Tükenmesin
6. Hangi Meslek
7. Nitelikli İnsan Gücü ve Girişimcilik

6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ünite ve konuları

ÜNİTE 5. Ülkemiz ve Dünya

1. Dünyada Nüfus Dağılışı ve Ekonomik Faaliyetler
2. İhracattan İthalata Ekonomimiz
3. Milli Dış Politikamız ve Uluslar Arası İlişkilerimiz
4. Zorluklar Birlikte Aşılır
5. UNIVERSIAD 2005

6. Parayı Sevgiye Dönüştüren Adam

ÜNİTE 6. Demokrasinin Serüveni

1. Demokrasi Yolunda Az Gittik Uz Gittik
2. Demokratik Toplum Oluşuyor
3. Başlangıcından Günümüze Demokrasi Yolculuğumuz
4. Mumu Söndür Kitabı Aç: Çünkü Kitap Altına da Işık Verir
5. Temel İnsan Haklarımızı Tanıyalım
6. Geçmişten Bugüne Belgelerle İnsan Hakları

7. Her Zaman Türk Kadınıyla Birlikteyiz

ÜNİTE 7. Elektronik Yüzyıl

1. Hasankeyf
2. Hayatımızda Neler Değişecek?
3. Doktorumuzu Dinleyelim
4. Korsanla Mücadele
5. Atatürk ve Bilim
6. Hayal Hırsızı

Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Alanları

- Birey ve Toplum
- Üretim, Dağıtım ve Tüketim
- Kültür ve Miras
- Etkin Vatandaşlık
- İnsanlar, Yerler ve Çevreler
- Küresel Vatandaşlık
- Bilim. Teknoloji ve Toplum

MEB, **Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı**. (Ankara: T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2018), 12'den uyarlandı.

- ***İnsanlar, Yerler ve Çevreler:*** Coğrafya disipliniyle bağlantılı bu öğrenme alanında insanın yaşamını sürdürebilmesi için lazım olan bilgi, beceri ve değerleri kazanması hedeflenmiştir. Yerine göre bireysel veya toplumsal bakış açısı oluşturabilmek esastır. Öğrencilere; araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita okuryazarlığı ve mekânı algılama becerileri kazandırılmak istenmiştir. Bu alanda basitten karmaşığa ve yakından uzağa öğretim ilkelerinin uygulanması makul görülmüştür.
- ***Üretim, Dağıtım ve Tüketim:*** Girişimcilik ve bilinçli tüketici becerilerinin geliştirilmek istendiği bu öğrenme alanında, ekonomik konular temel alınmıştır. Ayrıca öğrencilerin meslekleri tanınması ve ilgi duyduğu mesleklerin şartlarını bilmesi hedeflenmiştir.
- ***Küresel Bağlantılar:*** Günümüz dünyasında inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi, teknoloji gibi unsurlar teknolojinin de etkisiyle kolayca yayılabilmektedir. Böyle bir dönemde devletlerin birbirleriyle işbirliği yaparken aynı zamanda rekabet etmesi gibi ilişkilerin öğrenci tarafından doğru bir biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu öğrenme alanıyla güncelliğini koruyan öğrencinin karşılaştığı sorunlar karşısında çözüm üretebilen Türk vatandaşı olarak öne çıkması istenmektedir.

- ***Birey ve Toplum:*** Ben ve biz olma felsefesi üzerine kurulmuş olup, sosyal bilimlerden psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji disiplinlerinin ağırlık kazandığı bir öğrenme alanı olmuştur.
- ***Kültür ve Miras:*** Tarih odaklı olmasının yanında Türk kültüründen hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesi için millî bir bilincin oluşturulması hedeflenmiştir. Böylece kültürel özelliklerin toplumların farklılıkları olduğu öğrencilere kazandırılmak istenmiştir.
- ***Bilim, Teknoloji ve Toplum:*** Öğrencilere bilim ve teknolojide yaşanan gelişmelerin yenilikçi, eleştirel, bilimsel düşünce sistemi ile mümkün olduğu belirtilmiş, bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisinin önemi vurgulanmıştır. Bilimsel eserlerin telif hakkı gibi yasalarla korunduğu imlenmiş, akademik dürüstlük ilkesi dikkate alınmıştır.
- ***Etkin Vatandaşlık:*** Sosyal bilimlerden sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk çerçevesinde gelişen öğrenme alanı, toplum hayatında baş gösteren olayların, grup, kurum gibi sosyal örgütlerin oluşumunu etkileyen faktörleri bilmesi hedeflenmiştir. Grup, kurum ve sosyal örgütlerin kendisi ve toplum üzerindeki etkilerini düşünmesi istenerek devlet kavramının önemini bilmesine ehemmiyet verilmiştir. Egemenliğin kaynağının millete dayandığı ilkesiyle bireysel ve toplumsal hakların korunması için yapılması gerekenleri keşfetmesi istenmiştir.